

**Par Valsts prezidenta politisko atbildību
un
Valsts prezidenta izdoto rīkojumu
līdzparakstīšanas (kontrasignācijas) prasību**

Latvijas Republikas Satversmes 53.pants

*Satversmes komentāra līdzautore,
Mg.iur. Simona Krastiņa*

Satversmes 53.pants

Valsts Prezidents par savu darbību politisku atbildību nenes. Visiem Valsts Prezidenta rīkojumiem jābūt līdzparakstītiem no ministru prezidenta vai attiecīgā ministra, kuri līdz ar to uzņemas visu atbildību par šiem rīkojumiem, izņemot četrdesmit astotā un piecdesmit sestā pantā paredzētos gadījumus.

- ✓ Satversmes 53.panta ir skatāms kopsakarā ar citiem Satversmes pantiem, kuri reglamentē Valsts prezidenta pilnvaru apjomu.
- ✓ Satversmes 53.panta pirmais teikums nostiprina prezumpciju par Valsts prezidenta politisko neatbildību. Savukārt šā panta otrais teikums nosaka Valsts prezidenta izdoto rīkojumu līdzparaksta (kontrasignācijas) prasību.

Politiskās atbildības būtība

- ✓ Politiska atbildība ir skatāma kopsakarā ar jēdzienu „pienākumi”. Tas ir viens no atbildības veidiem, kas izpaužas kā darītājam zināmu un jūtamu seku saistīšana ar kādu viņa darbu. Politiskā atbildība tās iestāšanās gadījumā izpaustos kā amata zaudēšana.
- ✓ Svarīgi konstatēt valsts vai sabiedrības interešu neievērošanu
- ✓ Cieša saistība ar morālo jeb ētisko atbildību

Politiskās atbildības būtība

- ✓ Politiskā atbildība tiek saistīta galvenokārt ar valdības institūtu
- ✓ Valsts varas dalīšanas ideja veidoja pamatu atbildības jautājuma izpratnei un nostiprināja vienu no kontrasignācijas institūta neatņemamām sastāvdaļām – prezumpciju par valsts galvas neatbildību.

Līdzparakstīšanas (kontrasignācijas) būtība

- ✓ Valsts galvas akta līdzparakstīšana, ko veic valdības vadītājs vai ministrs (parasti tas ministrs, uz kura nozari izdodamais akts visvairāk attiecas).
- ✓ Kontrasignācija ir raksturojama kā formalitāte un praksē nostiprināta tradīcija, tomēr tai piemīt ne tikai formāla apstiprināšanas, bet arī juridiska nozīme.
- ✓ Kontrasignācija apliecina dokumenta īstenumu

Līdzparakstīšanas (kontrasignācijas) būtība

- ✓ Jau vēsturiski kontrasignācija tiek skaidrota kā valsts galvas rīcību ierobežojošs institūts.
- ✓ Līdzparaksts simbolizē valsts varas vienotību. Valsts galvas akts stājas spēkā tikai pēc tam, kad to parakstījis gan valsts galva, gan valdības pārstāvis. (Dialoga un kompromisa jautājums)

Satversmes 53.panta ģenēze

- ✓ Sākotnēji Satversmes projekta pantu par politisko neatbildību un līdzparaksta institūtu paredzēja formulēt divos atsevišķos pantos. (Valsts prezidentu var saukt pie atbildības tikai par valsts nodevību)
- ✓ Diskusijas par jēdziena «rīkojums» saturu (obligāta pavēle ar pagaidu rakstu vai juridisks akts, kas rada juridiskas attiecības)
- ✓ Atšķirīgi viedokļi par to, kurām personām būtu nepieciešams līdzparakstīt Valsts prezidenta rīkojumus
- ✓ Pausts uzskats, ka zināmos gadījumos Valsts prezidents nes politisko atbildību, tādējādi veidojot pretrunu ar citiem Satversmes pantiem.

Regulējums citu valstu konstitūcijās

- ✓ Valsts galvas politiskā neatbildība Eiropas Savienības valstu konstitūcijās ir noteikta tieši vai arī izsecināma no konstitūcijas satura. Nereti konstitūcijā tieši noteikts, ka atbildība par valsts galvas rīkojumiem gulstas līdzparakstījušiem ministriem.
- ✓ Valsts galvas aktu līdzparakstīšanas prasība ir tieši noteikta vairumā Eiropas Savienības valstu konstitūciju. Atšķiras vienīgi to valsts galvas aktu skaits, kuriem nepieciešams ministru prezidenta vai ministra līdzparaksts.

Regulējums citu valstu konstitūcijās

- ✓ Līdzparakstāmi ir visi valsts galvas akti (*piemēram, Beļģija, Austrija*)
- ✓ Uzskaita tos valsts galvas aktus, kurus nepieciešams līdzparakstīt (*piemēram, Bulgārija, Lietuva*)
- ✓ Nošķir valsts galvas aktus, kuriem ir un nav nepieciešams līdzparaksts (*piemēram, Vācija*)
- ✓ Konstitūcijā uzskaita tos valsts galvas aktus, kuri izdodami pēc valdības ieteikuma un ar ministru prezidenta līdzparakstu (*piemēram, Horvātija*)

Diskusijas

- ✓ Prezumpcija par Valsts prezidenta politisko neatbildību un tā saistība ar pārējo Satversmes regulējumu
- ✓ Izteikts viedoklis par Satversmes 53.panta pirmā teikuma svītrosānu
- ✓ Par Satversmes 53.panta otrajā teikumā nosauktajiem izņēmumu gadījumiem, kad Valsts prezidenta rīkojumi nav pakļauti kontrasignācijai:
 - 1) rīkojums par Saeimas atlaišanas ierosināšanu (*Satversmes 48.pants*)
 - 2) rīkojums, ar kuru persona tiek aicināta sastādīt Ministru kabinetu (*Satversmes 56.pants*)
- ✓ Jautājums par jēdziena «rīkojums» saturu

Paldies!